

rem nesporně byl velmi vzdělaný a pokrokový opat, který s hlubokým přesvědčením o pokroku a správné orientaci díla podporovaném nadšením stál neochvějně za tímto podnikem.

Tak se staly Mariánské Lázně oproti všem ostatním sídelním založením příkladem města rozvinutého v koncepci volné přírodní úpravy, která nebyla až dosud porušena, přestože architekturu první poloviny 19. století, zdobenou dekorem antikizujícím i gotizujícím, vystřídala architektura novorenesanční a kompozice bujných tvarů slohově smíšených až secesně vláčkových. Není příliš adekvátních příkladů i v širších měřítcích než je naše, kdy ideje dobového kultu přírody byly tak přesvědčivě promítnuty do městského organismu.

DISKUSNÍ POZNÁMKA K REFERÁTU DR. O. URBANA

Donedávna mezi zcela specializovanou odbornou veřejností a vlastně i mezi ostatními odborníky, kteří ve vztahu ke své práci se dotýkají hodnoty městských čtvrtí vzniklých na konci 19. a na počátku 20. století, se udržuje názor negativní víceméně po všech stránkách, podobně jak byl formulován v referátu dr. O. Urbana.

Poněvadž jsme věnovali v mnohaletém výzkumném úkolu této otázce velkou pozornost a došli k zásadně jiným závěrům, je třeba na tyto závěry velmi stručně upozornit. Omezím se ve své poznámce na Prahu, kterou jsme se zabývali velmi podrobně.^{1/} Především je zafixována představa o živelnosti růstu čtvrtí, vznikajících v posledním čtvrtstoletí před první světovou válkou. Tato charakteristika by se hodila nanejvýš na předchozí čtvrtstoletí 19. století, kdy skutečně se ještě nejednalo o záměrné zakládání. Čtvrtě, tak jak je dnes známe jako Vinohrady, Smíchov, Holešovice a ostatní, byly zcela záměrně a plánovitě zakládány v šachovnicové soustavě, která se jevila jako nejosvědčenější a zároveň také nejekonomičtější, zejména s ohledem na zařízení, dnes nazvané inženýrské sítě. V době, k níž se naše poznámka vztahuje, vystupuje tento zřetel do popředí, poněvadž v devadesátých a pozdějších letech Praha již nárokuje domy s byty plně vybavenými dobovým

komfortem - tekoucí vodou, splachovacími záchody, koupelnami a plynem. O těchto otázkách jsem mluvila loni, a proto je dále nebudu rozvádět. Tyto čtvrti a jejich koncepce a urbanistický charakter i architektura vyplynuly z požadavků doby a její technické úrovně, která byla poměrně vysoká. Proto jejich negativní hodnocení je historicky i z hlediska estetického problematické. Zásadně je nutno konstatovat, že estetická hodnota je proměnlivá, je to jedna z jejích nejzávažnějších společenských vlastností.

Je přirozené, že pokud se nezabýváme určitými otázkami hlouběji, přebíráme názory, které se formulovaly v generacích odborníků, jež jsme ottili, a uchováváme si je dodnes. Negativní hodnocení si tyto čtvrti vysloužily, zejména v období po první světové válce v procesu přirozeného dialektického odporu nového, za něž se bojovalo proti starému.

V časovém odstupu zcela přirozeně dochází v určitém stadiu vývoje k oživení hodnot jakoby zasutých a ty znovu přicházejí k platnosti, nikoliv ovšem ve své původní, ale modifikované kvalitě. Tak tedy oproti domnělé schematicnosti šachovnicového urbanismu, v němž málokdo dříve odhalil nesmírný cit pro vedení hlavních ulic v trasách starých ustálených směrů a cest, jejichž pohledovým cílem například na Vinohradech nebo na Žižkově a Smíchově je Pražský hrad, dnes oceňujeme právě jej. Oproti zatracované nehygieničnosti a uzavřenosti základní jednotky této městské soustavy-bloku dnes oceňujeme právě jeho uzavřenost proti hluku a smogu; stává se ve své možné zelené úpravě místem bezpečí pro malé i staré.

Neutěšený stav převážného množství bloků vzniklý naprostým neudržováním a zchátralostí není důvodem pro odsouzení samého principu. To se týká i vlastních domů, jejich fasád a zejména interiérů, které používají všichni obyvatelé domu, - vestibulu a schodiště až k bytovým dveřím. I ty by skýtaly půvab již zapomenutý, půvab zážitku z bujného tvarosloví vně i uvnitř, kdyby nebylo hrubých zásahů /vně například plynová kama WAW nebo uvnitř změna napětí/, které již nikdo nikdy neuvede do náležitého stavu. Negativně v tomto problému nepůsobí sám princip zastavění a pojetí architektury, ale následné chátrání a devastace.

POZNÁMKY

- 1/ Č.ú. VIII-2-8/2 Teorie regenerace životního prostředí dochovaných sídel,
1976-1980; Č.ú. VIII-3-8/2 Historické, teoretické a metodologické otázky
rozvoje a regenerace sídel a krajiny, 1981-1985.